

İşgal Altındaki Kudüs

Dr. Ahmet Emin Dağ

iHH
İNSANI YARDIM VAKFI

Takdim

İHH İnsani Yardım Vakfı; bölge, din, dil, ırk ve mezhep ayrımı yapmaksızın dünyanın herhangi bir yerinde sıkıntıya düşmüş, felakete uğramış, zulüm görmüş, aç ve açıkta kalmış; savaş, tabii afet gibi sebeplerle mağdur olmuş, yaralanmış, sakat kalmış; evsiz, yurtsuz, tüm insanlara insani yardım ulaştırmayı ve bu insanların temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilmesini önlemeyi amaçlamaktadır.

Gönüllü faaliyetlerle başlayan ve 1995 yılında kurumsallaşan bu çalışmalar kısa sürede 5 kıtada 135 ülke ve bölgeye yayılmış ve Türkiyeden tüm dünyaya ulaşan bir hayır köprüsü olmuştur.

Kuruluşundan bu yana gönüllülüğün öneminin bilincinde olan İHH, elinizdeki kitap ile ortak bir paydada hareketin önemini vurgulamayı amaçlamaktadır.

Önsöz

İslam asırları boyunca Kudüs şehri, bir barış ve kardeşlik şehri olarak tüm dünyaya ışık olmuştu. Önce İngiliz işgali ve ardından gelen Siyonist işgal bu kutsal ışığı söndürmüş yerine son 100 yıldır karanlık bir dönem başlamıştır. Kudüs'ün işgali aslında bir dönemin kapanıp başka bir dönemin açılışını da gösteren sembolik bir değişimdi. Zira bu kenti elinde tutan güç bir anlamda tüm bölge siyasetini yönlendirme kapasitesine sahip olmaktadır.

Bu açıdan Kudüs'ün işgali Müslümanların dünya siyasetindeki üstünlüğünün de sonu anlamına gelmiş ve Batı ile Siyonizm ortaklığından yeni bir düzen kurulmuştur. Bu yeni düzen ne kente ve nede mübarek kılınmış olan çevre coğrafyalara huzur getirmiş, bilakis bölgeden gözyaşı ve kan hiçbir zaman eksik olmamıştır. Kudüs şehri, Filistin'deki sorunların anahtarıdır. Filistin ise Ortadoğu'da Siyonist işgalden kaynaklı tüm sorunların anahtarıdır. Dolayısıyla çözüm kapılarının açılması bu anahtarlara bağla olduğundan Kudüs'ü anlamak hayati bir önem taşımaktadır.

İslam'ın ilk kiblesi ve miracın mekanı olan Mescid-i Aksa'ya ev sahipliği yapan Kudüs, artan saldırılar karşısında her geçen gün biraz daha yok oluş tehdidini hissetmektedir. İşgal edildiği tarihten bu yana sayısız saldırıya maruz kalan, yakılan, temelleri oyulan, bir bölümü yıkılan ve çevresi boşaltılan Mescidi Aksa, emsali görülmemiş sistematik bir yıkım siyaseti ile karşı karşıyadır.

Bölgeyi ve uluslar arası toplumu, "Gazze'den yükselen terör tehlikesi" gibi suni gündemlerle meşgul edip Aksa'daki oldubittileri sinsî bir şekilde yürüten Siyonist proje sahipleri, ne yazık ki İslam dünyasındaki sessizlikten cesaret almaktadır.

Elinizdeki bu çalışma Kudüs kentinin İsrail işgali sürecini ve bu işgal sonrasında yaşananları anlamaya yönelik bir özet gibidir.

Kudüs Neresidir?

Kelime olarak Kudüs, Arapçada “temiz, arı, kutsal, mukaddes” anlamlarına gelen “ ” (Kaduse) kökünden gelmektedir. Akdeniz’in doğu sahillerinden 55 km mesafede bulunmasına rağmen, deniz seviyesinden 720-800 m yüksekliğe sahip olduğundan karasal iklime daha yakın bir şehirdir. Şehrin bilinen tarihi günümüzden 5 bin yıl geriye kadar gitmektedir. Bu nedenle tarih içinde gelmiş geçmiş Yahudilik ve Hıristiyanlık gibi inançlar bakımından da en kutsal mekanlara ev sahipliği yapmaktadır. İslam’ın gelişi ile birlikte yepyeni bir kimliğe kavuşan ve kutsallığı perçinlenen kent, böylece bugün dünyadaki insanların %80’den fazlasının inandığı bu semavi dinler açısından en kutsal mekanlardan biri olmuştur. Bu özelliği, kentin paylaşılabilen bir niteliğe dönüşmesine neden olmuş ve son 1400 yıldır kentin sahipleri olan Müslümanların da hedef haline gelmesiyle sonuçlanmıştır.

Kudüs tarih içinde bütünlüklü bir yapı gösteren şehir olsa da son yarım asırdır ikiye bölünmüş bir görünüm arz eder. Doğu ve Batı Kudüs olarak iki bölgeye ayrılan şehrin bütün dini ve tarihsel mirası Doğu kısmında yer alan “Eski Şehir” (Old City) çevresinde yoğunlaşmıştır.

Mescid-i Aksa’nın da içinde yer aldığı bu Eski Şehir kısmı, tarihin erken dönemlerinden beri koruma amaçlı olarak surlarla çevrilidir. Bu surların farklı bölgelerine açılmış bulunan 8 farklı kapısı bulunmaktadır.

Doğu Kudüs dağlık ve ağaçlık alanlarla çevrili bulunduğundan İsrail yerleşim birimlerinin önemli bölümü bu bölgelere inşa edilmektedir. Kudüs kentinin yukarıda belirtilen Eski Şehir kısımlarına ilave olarak önemli mahalleleri arasında Şufat, Şeyh Cerrah, Vadi el-Cevz, Silvan bulunmaktadır. Sakinlerinin tamamına yakını Müslümanlardan oluşan bu mahalleler, Yahudi yerleşimleri önünde büyük bir engel oluşturarak, Mes-cid-i Aksa için doğal bir tampon bölge oluşturmaktadır. İsrail işgal rejiminin bu mahallelerde yıkımlara öncelik vermesi çok taktiksel bir adım olarak bu savunma duvarını yok etmeye yönelik hamlelerdir.

Eski şehir bölümünün her yanı yerleşim yerleriyle dolu olduğundan yeni iskanların büyük bölümü tepelik alanlar olan el-Meşarifi, el-Katamun ve el-Mukab-ber mahallelerine yapılmaktadır.

Kentin Batısı ise 1948 yılında İsrail rejimi tarafından işgal edilmiş ve çok erken dönemden itibaren Yahudilere ait bina ve mabetlerle dolmuştur.

Şehrin Kısa Tarihi

Kudüs şehrinin ilk defa M.Ö. 3000’li yıllarda Sami kökenli Kenanilerin bir kolu olan Yebuslular (Jebusite) tarafından inşa edildiğine inanılmaktadır. İlk ismi bu nedenle Jebus ve Latince adıyla “Barış Şehri” (Hierosolyma) anlamına gelen bir kökten türemiştir. İkinci en güçlü ihtimal ise, bölgenin ilk yerlileri olan putperest Kenanilerin tanrılarından birinin adı olan “Salem”in adını yaşadıkları bu şehre isim olarak vermeleri ve bu kelimenin sonraki asırlarda Yahudiler, eski Mısırlılar ve Yunanlılardan geçişerek “Jerusalem” biçimini aldığı yönündedir.

Adı üzerine yapılan tartışmalar bir yana kentin tarihine ilişkin tarihsel veriler daha az tartışmalıdır. M.Ö. 997 yılında kendi peygamberleri Hz. Davud’un liderliğinde Yahudilerce fethedilene kadar Kudüs kentinin Kenanilerin elinde olduğu bilinmektedir. Hz. Davut zamanında fethedilen Kudüs kenti devletin başkenti yapılırken, sonrasında gelen Hz. Süleyman döneminin bitişiyle ülke ikiye bölünürken (Samaria ve Judea), Kudüs kenti Judea’nın başkenti olarak M.Ö. 586 yılına kadar Yahudi krallığının elinde kaldı. Bu tarihte Asur Kralı Nabukatnezar bölgeyi ele geçirip binlerce Yahudiyi köleleştirip ülkesine götürdü. Ancak yaklaşık 50 yıl sonra bu kez Pers İmparatorluğu bölgeyi ele geçirip Yahudilerin yeniden kendi yönetimlerini kurmalarını sağladı.

Bu şekilde farklı bölgesel imparatorlukların denetimine giren kent, M.Ö. 37’den itibaren Roma impara-

torluğunun kontrolüne geçti. Bu dönemde Yahudilerin Roma yönetimine birkaç defa başkaldırısı olmuş ve bunun üzerine Titus isimli yerel vali tarafından kent ile birlikte Süleyman mabedi yerle bir edilmiştir. Ancak Roma imparatoru Constantine'nin Hıristiyanlığı kabul etmesi ve Filistin'e ziyaret düzenlemesi ardından Kudüs'te bugün Kıyamet Kilisesi olarak bilinen büyük tapınak inşa edilmiş ve artık kentin kimliği Hıristiyanlığa dönüşmüştür. Böylece yaklaşık 1000 yıl süren Yahudi yönetimleri sona ermiş ve yaklaşık 300 yıl sürecek Hıristiyanlık dönemi başlamıştır. İslam'ın gelişi ile birlikte kentteki Hıristiyan hakimiyeti sona erdirilmiş ve Kudüs şehri Halife Hz. Ömer döneminde Müslümanların eline geçmiştir. Böylece 1300 yıllık İslam dönemi başlamıştır.

Bu el değiştirme önceki asırlardaki kanlı savaş ve katliamlardan tamamen farklı olarak Halife Ömer ve kentin Patriği arasında imzalanan ve Ömer Emannamesi olarak bilinen bir belgeyle sağlanmıştı. Buna göre kentin Hıristiyan sakinleri silahsız bir şekilde isterlerse kentte yaşama ve kutsal mekanlarının bakımını devam ettirme hakkı elde ettiler. Eski sakinleri olan Yahudiler de ibadetlerinde özgür olacaktı.

Müslüman yönetim altında Kudüs kenti tam bir altın çağ yaşadı. Emevi ve Abbasi dönemlerinde Altın Kubbe (Kubbetü's-Sahra) başta olmak üzere dünyanın en güzel mimari şaheserleri yapıldı. Bu tarihten itibaren şehrin ismi de bugün kullandığımız Kudüs veya Beytü'l-Maktis olarak değiştirildi.

Ardı ardına el değiştirmiş olsa da hep farklı İslam devletlerinin kontrolünde kalan Kudüs kenti 1099 yılındaki Haçlı işgali ile büyük bir trajedi yaşadı. Kentin düşmesi ve haçlıların kontrolüne geçmesi ile 70 binden fazla Kudüslü katledilmiş, Kubbetü's-Sahra kiliseye dönüştürülmüş, Aksa caminin bir bölümü haçlı askerleri için ahır haline getirilmiştir.

Yaklaşık bir asır süren bu durum Selahaddin Eyyubi komutasındaki Müslümanların 1187 yılında Hittin'deki savaştan sonra Haçlıları yenilgiye uğratması ve kenti yeniden alması ile sona erdi. Haçlı tehdidinin bertaraf edilmesi ardından bu kez 1260 yılından itibaren Moğol saldırıları kenti tehdit etse de, Filistin'in kuzeyindeki Ayn Calut bölgesinde yaşanan savaş sonrasında bu tehlike de yok edilmiştir. Moğolları yenen Memlûklü devleti, kentin yeni yöneticileri olarak 200 yılı aşkın süre yönetmiştir.

Bu tarihten itibaren çeşitli Türk kökenli hanedanlıkların kontrolüne girmiş olan Kudüs kenti 1516 yılına kadar, Memlûklülerin, 1917 yılına kadar Osmanlıların hakimiyetinde kaldı. Memlûklü ve Osmanlı hükümlerliği toplamda yaklaşık 660 yıllık bir süreye tekabül etmektedir ki bu da İslam asırları döneminin yarısında Türklerin yönetiminde olduğunu göstermektedir. Bu tarihsel verinin getirdiği en önemli sonuçlardan biri, Türkiye'nin ve Türklerin bugün dahi bir takım sorumluluklar taşıdığını ortaya koymaktadır.

“Allah, Arış ile Fırat
arasını mübarek
(bereketli) kılmış ve özellikle
Filistin’i mukaddes
kılmıştır.”

Hz. Muhammed (s.a.v.)